

Stina Ancker gör Trettondagsafton på Östgötateatern

– Jag som sysslat mycket med komedi häpnar över situationskomedin, över den direktet som finns i situationer och i figurer; det känns helt modernt

Stina Ancker har gjort Shakespeare förut. 1998 gjorde hon *Muntra fruarna i Windsor* för SvT Drama med Björn Granath som Falstaff. Då hade man byggt upp en slags Globeteater och pjäsen ingick i ett Shakespeare-projekt tillsammans med *Trettondagsafton* och *Stormen*. Hon har bland mycket annat regisserat *Mio min Mio* och *Ronja Rövardotter* på Stockholms Stadsteater, Ivar Hallströms opera *Hertig Magnus och Sjöjungfrun* på Vadstena-Akademien (2000), Rossinis *Askungen* på Värmlandsoperan (2002) och Mozarts *Enleveringen ur seraljen* på GöteborgsOperan (2005, ny-premiär 21 april i år). I Norrköping gjorde hon *The Lying Kind* för ett par år sedan, en nyskriven fars om två 'dumskallepoliser', en som hon säger "riktigt klassisk trilla-bakom-soffan-in-i-garderoben-ljuga-för-full-halskomedi". Hon tycker själv att komedin är hennes starka sida, det hon tycker är roligast att hålla på med.

– Att göra *Trettondagsafton* känns väldigt lärorikt. Visst, det låter som en klyscha, men det är något med Shakespeare som gör att det känns att man håller på med någon slags 'ur-teater'. Jag har själv hört folk säga så förut och har då tänkt: 'Ja ja...'. Men det har varit intressant att upptäcka att det faktiskt är så.

STINA ANCKER LEKER i sin uppsättning med tid och rum. När hon upptäckte att Illyrien – där pjäsen utspelar sig – inte är ett sagoland utan en faktisk plats, som ligger på kusten vid Adriatiska havet, fick hon genast associationer.

– Det är spännande för mig, eftersom jag har barndomsminnen från de där trakterna. Dit gick mina fantasier och till den tid när jag själv föddes. Handlingen utspelar sig är ett svävande sent 50-tal, eller i alla fall en slags fantasi om den tiden.

I TRETTONDAGSAFTON FINNS ett starkt drag av melankoli mitt i allt det roliga, menar Stina Ancker.

Hans Wigren, My Holmsten och Sven Angleflod. Foto: Anders Kratz

– Jag kom att tänka på en promenad jag gjorde för ett antal år sedan på en strand utanför Venedig i november. Där var känslan. Sebastian och Viola kliver ur havet iland på en regnig strand bland solstolar och nedfällda parasoller i ett slags "off-season-stängd-vintersömnig-badort". De väcker den till liv med sin passion, sina känslor och sitt dubbelspel. En sådan läsning av pjäsen är inte speciellt intellektuell, utan handlar mycket om min egen känsla för texten och de associationer jag får när jag läser den.

STINA ANCKER MENAR ATT TEXTEN både är enkel och komplicerad, att historien är enkel för att där finns ett

Gustaf Appelberg och Sven Angleflod. Foto: Anders Kratz

välldigt effektivt teatermaskineri, men att djupet i berättelsen ligger i personerna, i porträtten.

– Jag som sysslat mycket med komedi häpnar över situationskomiken, över den direktet som finns i situationer och i figurer; det känns helt modernt. Visst pratas det mycket goja, och narrens skämtande kan kännas 400 år gammalt, men när det gäller själva mötena, missförstånden och dubbelspelet känns komedin fullständigt direkt och helt spelbar idag.

NÄR DET GÄLLER SKEPPSBROTTET som Viola och Sebastian är med om, tycker Stina Ancker att man kan fantisera om att de är i ett läge i livet där allting är öppet.

– Hela ens arv har gått under med skeppet, man stiger upp på stranden och allt är möjligt. Där finns en slags förhöjd livskänsla, som jag tror är grunden för de där karaktärerna. Därför är de också sådana projektytor för alla andras förträngda önsknings.

– Havet spelar en väldigt stor roll i pjäsen som symbol. Det finns många referenser till vatten i pjäsen. Havet kan stå för kärleken, passionen och sexualiteten. Det okontrollerbara kaoset.

STINA ANCKER HAR EN KLAR uppfattning av de olika figurerna i *Trettondagsafton*, och tycker det är kul att hon får så mycket associationer kring dem. Hon tror att vi alla kan komma att tänka på tokiga släktingar, bekanta och på oss själva när vi ser de olika rollerna. När hon jobbat med pjäsen är det många i ensemblen som har känt igen sig och sett "folk man känner passera genom rummet".

– **PROBLEMET MED VIOLA** ÄR att vi inte får möta henne, eftersom hon hela tiden är utklädd till pojke. Det där är lite gåtfullt och ganska knepigt att spela. Det kräver ett stort fantasi-

arbete kring vem *hon* är. Det som är spännande med den figuren är att när hon ikläder sig Cesario (och blir man), får hon ett spelutrymme för allt det som hon besitter: passionerna, den litterära bildningen, modet, lekfullheten, lusten och förmågan att spela teater. Hon tar ett utrymme som annars inte tillkommer henne, för att hon är kvinna. Men hon får chansen att spela på den arenan för att hon kliver in i den där kostymen. Det är lite kul, för då vet man att hon *har* allt det där. Utklädd till man får hon en social roll som tillåter henne att göra massor av saker hade aldrig fått göra det om hon hade behållit klänningen på.

STINA ANCHER TROR ATT VI KAN känna igen oss i det där, och hon menar att berättelsen ser ut på ett sätt på Shakespeares tid, på ett annat sätt på 50-talet, på ett tredje sätt idag, men att problematiken långt ifrån är utplånad.

– Frågorna är eviga, till exempel att förnuffet säger en sak och känslan en annan, kroppen en sak och själen en annan, något som Shakespeare bråkar med hela tiden. Viola pratar om sin 'skräpighet' som kvinna – som Göran O Eriksson har översatt 'frailty' med, sin 'svaghet' eller 'skörhet' kan man snarare säga – när hon inser att Olivia är kär i henne och inser hur lätt det går "att sätta sin prägel i ett kvinnohjärtas vax" som hon säger: "Vår skräpighet bär skulden inte vi, för det vi gjordes av får vi förbli". Omöjligheten att förklara kärleken, den svagheten bär man inom sig. Det är också en spännande motsättning.

– **ORSINO ÄR SOM ETT SÄRAT LEJON**, ex-tremt självupptagen i sin besatthet av kvinnan han inte kan få, av kvinnan han i själva verket är intresserad av just *för* att han inte kan få henne. Det där är en intressant position att undersöka. Han har spleen¹, och jag tror att han helt enkelt är för rik och har för lite att göra.

– **ANDREAS BLEK AF NOSEN ÄR EN LUSTIG FIGUR**. Det som är spännande med honom är att han inte är så rikt begåvad, men väldigt övertygad om

Joachim Hedman och Ann-Sofie Andersson. Foto: Anders Kratz

sin egen förträfflighet, en intressant och underhållande kombination. Han är på samma gång aggressiv och lättlurad, hopplös och fantastisk, också det intressant. Han är en perfekt lek-kamrat till Tobias Raap, eftersom han hela tiden kan luras i allt möjligt. Han är den där kompisen man skickar fram och så står man och tittar på hur roligt det blir när han ställer till det.

– **TOBIAS RAAP ÄR VÄL INGEN SNÄLL** person precis, han känns lite manisk och super nog för att slippa känna avgrunden i sig själv. Han är en festprisse, men man kan fundera över hur han egentligen mår och varför han har behov av att skämta på det där maniska sättet.

– **MALVOLIO ÄR EN SPÄNNANDE FIGUR**. Han är den som strävar, som hela tiden vill något annat än det han är och har. Inte många andra i pjäsen gör det. Han är djupt missnöjd med var han befinner sig, och man vet

Ann-Sofie Andersson och Joachim Hedman. Foto: Anders Kratz

faktiskt inte vad han till slut tänker ta sig för. Visst skrattar vi åt honom när han luras in i dråpliga situationer, men vi kan också se hur grymt han behandlas. Man kan säga att han förtjänar sitt öde för att han är som han är, men vi kan också förstå att han råkar ut för personer som inte har några gränser.

– **SEBASTIAN ÄR EN FIGUR SOM BARA** dimper ner och säger "Ja" till allting som rör sig. Han är kärleksfull, naiv och ganska impulsiv.

– **OLIVIA ÄR LITE I SAMMA POSITION** som Orsino och har klivit in i sorgen efter sin bror. Hon är sorgen och lite uttråkad. Och väldigt självupptagen. Det är de förresten allihop. Bra komedi bygger helt på självupptagna människor som inte har någon förmåga att se omvärlden. Olivia rycks ur sorgen av den här unge 'pojken' på samma sätt som Orsino gör det. Hon är en passionerad kvinna under det där svarta, kanske inte riktigt sanna, sorgfloreten som hon bär.

– **NARREN KAN LÄTT GÖRAS** för högtidlig, gå omkring och vara klok, spela luta och lägga huvudet på sned. Det där kan bli väldigt trist. Ingen människa kan påstå att hans 400 år gamla vitsar är speciellt roliga. Han är en hårt arbetande komiker som tigger pengar *hela* tiden, är ständigt pank och bakfull. Han är inte världens bästa komiker, är ganska hopplös och skrattar själv gott åt sina skämt, ett effektivt sätt att slå ihjäl dem på. Om narren görs för sentimental, så blir lätt hela pjäsen det, och så fort den blir det, somnar man direkt.

– **MARIA ÄR EN KLASSISK subrettroll**.² Hon är smart men inte särskilt snäll. Hon är på väg, en person som söker sig utanför sina gränser på olika sätt. Man kan gissa att hon är den som tagit mest stryk av Malvolio, så hon tar verkligen chansen att nita honom.

Intervju: Roland Heiel

¹ svärmod, livsleda

² förslagen kammarjungfru i franska komedier och operetter; även om skådespelerska med sådana roller.